

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความมุ่งหมายของการพัฒนาประเทศชาติในปัจจุบัน คือการพัฒนาทั้งในด้าน เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยการ เร่งสร้างกำลังคนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบกิจการงานจึง เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญ โดยเฉพาะระบบ เศรษฐกิจในส่วนรวมของประเทศ กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อนำไปสู่การ เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ จึงเป็นผลให้มีความต้องการแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานระดับผู้มีการศึกษาในระดับกลางและระดับสูงมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันแนวนโยบายทางด้านการศึกษาของรัฐบาลก็มุ่งที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทางด้านวิชาชีพอย่างจริงจัง แต่ปรากฏว่า จำนวนผู้สำเร็จจากสถาบันการศึกษาไม่สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้ เพราะการผลิตกำลังคนขาดแคลนในสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการ จึงก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานขึ้น ซึ่งปัญหานี้หากยังมิได้รับการแก้ไขก็จะขยายตัวทวีความรุนแรงขึ้น เป็นลำดับ (โสภณา เหลืองวิลาวัณย์ 2530: 2)

ผลจากการสำรวจเพื่อหารายละเอียดเกี่ยวกับการว่างงาน ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2525 พบว่า ปริมาณผู้ว่างงานระดับกลางและระดับสูงได้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า และอัตราการว่างงานสูงมากในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มอายุ 15-24 ปี มีอัตราการว่างงานสูงถึงร้อยละ 60.6 นอกจากนี้ในจำนวนผู้ว่างงานก็มีสัดส่วนผู้ที่มีความรู้ระดับสูงเพิ่มขึ้นอีกมากด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้ที่กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับสูง ในปี 2529 อันเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 5 จำนวนผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาถึงร้อยละ 32 ซึ่งมากกว่าอดีตที่ผ่านมา (พนิต เข้มทอง 2529: 54)

กรมอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐที่รับผิดชอบในการผลิตกำลังแรงงานในระดับกลาง อันได้แก่ แรงงานช่างฝีมือ และช่างเทคนิค ซึ่งนับว่าเป็นกำลังแรงงานที่มีความสำคัญ

มาก ในแต่ละปีสามารถผลิตกำลังแรงงานได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของกำลังการผลิตทั้งหมดในภาค
 รัฐบาลและ เอกชนรวมกัน กรมอาชีวศึกษาจึง เป็นเหมือนผู้นำในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อการ
 อาชีพให้ เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการกำลังแรงงานในการพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ (ประยงค์ กาละทอง 2529: 156) และโดยเหตุที่การศึกษาได้ถูกจัดขึ้น เพื่อ
 ส่ง เสริมคุณภาพของประชากรและพัฒนากำลังคนในด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลจึง เน้นความสำคัญใน
 ด้านอาชีวศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) กล่าวคือให้
 เร่งพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้สามารถฝึกอาชีพที่เหมาะสมได้อย่างกว้างขวาง
 เพื่อสนองตอบทั้งการประกอบอาชีพอิสระและตลาดแรงงาน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 2524: 92) และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ก็มุ่ง เน้น
 การพัฒนาทางการจัดการเรียนการสอนด้วยการฝึกงานอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำเอา
 วิชาชีพและความรู้ที่ได้เรียนมา ไปประกอบอาชีพได้

กรมอาชีวศึกษาในยุคปัจจุบันถือว่า เป็นยุคของการปรับตัว เพื่อแสวงหาช่องทางในการ
 แก้ไขปัญหาการว่างงานซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นตามลำดับ นับตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ระยะที่ 5 เป็นต้นมา ทั้งนี้เนื่องจากการลดอัตราการเพิ่มกำลังคนในภาคราชการ
 ไม่เกินร้อยละ 2 การไม่ขยายตัวของตลาดแรงงานภาคเอกชน เนื่องจากปัญหาทาง เศรษฐกิจ
 และการ เพิ่มการผลิตกำลังคนในระดับอาชีวศึกษาในแผนระยะที่ 5 ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าในแผน
 ระยะที่ 4 เกือบร้อยละ 100

ในระบับนโยบาย ได้มีการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหามากมายหลายด้านและหลายรูปแบบ
 เช่น เสนอให้มีการชลอการผลิตกำลังคนในระยะที่เกินความต้องการของตลาดแรงงาน ให้มี
 การศึกษาลู่ทางที่จะ เปิดสอนวิชาชีพสาขาใหม่ ๆ ที่ตลาดแรงงานมีความต้องการสูง เพื่อ เปลี่ยน
 จุดเน้นการ เตรียมกำลังคนออกไปประกอบอาชีพลูกจ้าง ผู้การ เตรียมกำลังคนเพื่อออกไปประกอบ
 อาชีพส่วนตัว ซึ่งเป็นที่มาของนโยบายอาชีวศึกษาครบวงจร ให้มีการประสานงานความร่วมมือ
 ระหว่างภาครัฐบาลและ เอกชนในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ให้มีการแสวงหารูปแบบการจัด
 อาชีวศึกษาแนวใหม่ โดยให้มีการริเริ่มเปลี่ยนแปลงการจัดการจัดอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนโดย
 สมบูรณ์ไปสู่ระบบผสมผสานระหว่างโรงเรียนและโรงงาน

ในระดับปฏิบัติ ได้มีการแสวงหาช่องทางและมาตรการที่จะแก้ไขปัญหาว่างงานเรื่อยมา เช่น ได้มีการพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสารตลาดแรงงานในระดับสถานศึกษาและในระดับกรม เพื่อประโยชน์ในการจัดหางาน การแนะแนวและการวางแผน มีการจัดตั้งหน่วยงานวิเคราะห์ และประสานงานตลาดแรงงานในกองแผนงานของกรม เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งกลางในการให้ ข่าวสารด้านอาชีพศึกษาแก่สถานประกอบการซึ่ง เป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ ได้มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ เป็นระยะ ๆ และได้ศึกษาโอกาสการจ้าง งานของสถานประกอบการภาคเอกชน เพื่อ เผยแพร่แก่สถานศึกษา (พินิจ สว่างคำ 2530: 4) เพราะสิ่งสำคัญของการวางแผนกำลังคนในระดับกลางนี้ จำเป็นจะต้องให้มีปริมาณเหมาะสมและมีคุณภาพ นั่นคือ ต้องมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ตอบสนองในอัตราส่วนที่เหมาะสม การฝึก แรงงานระดับนี้จึงต้องกระทำอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนา อุตสาหกรรมและ เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นตามไปด้วย (ชนะ กลสิการ์ 2527: 1)

การฝึกงานอาชีพ เป็นกระบวนการที่สำคัญในการ เรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา เพราะ เป็นการพัฒนาความสามารถและทักษะในวิชาชีพของผู้ เรียน ให้พร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ ดังวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้กำหนดไว้ว่า

"การจัดการศึกษาวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษา นั้น มุ่งที่จะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ ความชำนาญที่จะสามารถนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้อย่างหนึ่ง หรือ เพื่อให้รู้แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคลอีกอย่างหนึ่ง การจัดสถานศึกษาอาจจัดรวมอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป หรือจัดเป็น เอกเทศโดย เน้นการฝึกทักษะในระดับกึ่งฝีมือและระดับฝีมือ" (แผนการศึกษาแห่งชาติ 2520: 10)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ก็มุ่งที่จะ สนับสนุนการศึกษาวินิจฉัยที่สำคัญคือ การที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้มีโอกาสฝึกอาชีพใน สถานประกอบการก่อนที่จะจบการศึกษา ดังนั้นนโยบายที่กำหนดไว้ในหมวดการระดมสรรพกำลัง ข้อที่ 5 ซึ่งกล่าวไว้ว่า "ให้สถานประกอบการและธุรกิจ เอกชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษามากขึ้น โดยให้ใช้สถานประกอบการและโรงงาน เป็นแหล่งฝึกงานอาชีพของนักเรียน และช่วยพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน" (คณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ 2528: 7-8)

เกียจโน และกัลลิ่งตัน (J.W. Giachino & Ralph O. Gallinton 1978: 122) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอาชีพในสถานประกอบการคือ การศึกษาวิชาชีพหรือ อาชีวศึกษา เป็นการ เตรียมผู้ เรียนให้มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความสามารถ มีทักษะใน สาขาวิชาชีพของตน โดยพิจารณาจากความสำเร็จของผลงาน ดังนั้น การพัฒนาทักษะในวิชา ชีพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการของการ เรียนการสอน

วรารณณ์ บวรศิริ (2524: 13) ได้เน้นความสำคัญของการฝึกงานอาชีพเพราะจะ ทำให้ผู้ เข้ารับการฝึกมีประสบการณ์ในการทำงานซึ่งมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าในการประกอบ อาชีพของบุคคล

จากการสรุปผลการประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ประจำปี 2528 พบปัญหาของการส่งนักศึกษาฝึกงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานของสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ ขาดกฎหมายรับรองที่จะให้ภาคเอกชนเข้าร่วมมีอย่างเต็มที่ สถานศึกษาไม่มีแรง จูงใจที่จะส่งนักศึกษาเข้าฝึกงาน เนื่องจากต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้น สถานศึกษาไม่มีระบบการจัดที่ ถูกต้องเหมาะสม ขาดคู่มือการฝึกงาน และครูผู้สอนในสถานศึกษาขาดประสบการณ์ทำงาน อุตสาหกรรม นอกจากนี้ ผลการวิจัยโครงการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการฝึกงานที่เหมาะสมให้กับนักศึกษา และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ โครงการจัดส่งนักศึกษา ออกฝึกงานในสถานประกอบการไม่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน

พีรพงษ์ ประดิษฐ์ธรรม (2529: 72-76) ศึกษารูปแบบและวิธีการจัดส่งนักศึกษา สาขาช่างอุตสาหกรรม ในการออกฝึกงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมของ สถาบันอาชีวศึกษา พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคดังนี้

1. สถานศึกษาจัดเงินอุดหนุนการดำเนินงานน้อย
2. อาจารย์มีเทศก์มีเวลาว่างจากงานประจำค่อนข้างน้อย
3. สถานศึกษาให้บริการแก่ผู้ดำเนินงานค่อนข้างน้อย
4. การควบคุมดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์ผู้ควบคุมการฝึกงาน ความสะดวกในการ ติดต่อกับสถานศึกษา และที่พักอาศัยในขณะนักศึกษาออกฝึกงานมีปัญหาปานกลาง

จากผลการวิจัยของ นิลิต ศรีสัมบุวงศ์ (2529: จ, 41) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง เสนอรูปแบบการฝึกงานในสถานประกอบการ กองวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาออกฝึกงานมีปัญหาเรียงตามลำดับจากปัญหาแรกดังนี้ ยังไม่มีกฎหมายรองรับการฝึกงาน สถานประกอบการบางสาขามีน้อยเกินไป ระยะเวลาฝึกน้อยเกินไป การฝึกไม่ต่อเนื่องตลอดปี วัสดุภาวะและความรับผิดชอบของนักศึกษา (โดยเฉพาะระดับ ปวช.) ความพร้อมของสถานศึกษา อาจารย์ในเทศกมีน้อยเพราะมีงานด้านอื่นมากและงบประมาณมีจำกัด นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานในสถานประกอบการ โดยเรียงตามลำดับต่อไปนี้

1. ควรมีคณะกรรมการ เฉพาะ
2. ออกสำรวจสถานประกอบการอย่างจริงจัง
3. สร้างความเข้าใจกับสถานประกอบการ เกี่ยวกับการฝึกงานของนักศึกษา
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับสถานประกอบการ
5. มีหลักประกันความปลอดภัยของนักศึกษาที่เข้าฝึกงาน
6. หลักสูตรและแผนการเรียนควร เอื้ออำนวยต่อการฝึกงานอย่างจริงจัง
7. ระยะเวลาการฝึกงานควร เป็น 45-60 วัน หรือมากกว่า
8. ต้องมีนักศึกษาให้สถานประกอบการตลอดทั้งปี
9. สถานศึกษาควรมีเครื่องมือให้พร้อม รวมทั้งแบบฟอร์มต่าง ๆ ด้วย
10. มีการติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ
11. มีความพร้อมด้านกิจนสัยของนักศึกษา
12. สร้างชื่อเสียงของสถานศึกษาให้ เป็นที่ยอมรับของชุมชน
13. ควรมีกฎหมายรองรับ

จากการสรุปผลความสำคัญของการฝึกงานอาชีพ และสภาพปัญหาต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมในการจัดการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่าง เป็นระบบมีหลัก เกณฑ์ เพื่อให้การปฏิบัติงาน เป็นไปตามแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยองค์กรที่จัดขึ้น เพื่อการมีงานทำของนักเรียนนักศึกษานี้ จะต้องมีการกำหนด

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับชั้นของการบริหาร กำหนดคณะบุคคลที่จะปฏิบัติหน้าที่ พร้อมกับการระบุหน้าที่ของแต่ละงาน แต่ละคนอย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ที่จำเป็นต้องใช้และจัดทำให้เพียงพอ รวมทั้งการกำหนดขั้นตอนของการปฏิบัติงานและผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจนด้วย ข้อสำคัญ จะต้องมีการประเมินผลอย่างมีระบบและเชื่อถือได้จริง ๆ จึงจะทำให้กิจกรรมนี้บรรลุผล (บุญชู มูลพินิจ 2530: 43) ดังนั้น จึง เป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันวางแผนพัฒนาการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เพราะถ้าสถานศึกษายังขาดหลัก เกณฑ์รายละเอียดของการฝึกงานและวิธีการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติแล้ว จะเป็นผลให้การฝึกงานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร (กรมอาชีวศึกษา 2531: 5)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการดำเนินงานฝึกงานอาชีพนักเรียนนักศึกษาในสถานประกอบการของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะทราบถึงการจัดการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของกรฝึกงานอาชีพของสถานศึกษา อันเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งซึ่งอยู่ในแผนโครงการวิจัยของกองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา และในฐานะที่ผู้วิจัย เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานแนะแนวอาชีพและจัดหางานอีกประการหนึ่ง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อที่จะได้ข้อมูลอันเป็นแนวทางในการแก้ไข้ปัญหา และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพนักเรียนนักศึกษา ในสถานประกอบการของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินงานฝึกงานอาชีพนักเรียนนักศึกษา ในสถานประกอบการของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพนักเรียนนักศึกษาในสถานประกอบการของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

จำนวน 13 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้างานแผนกอาชีพและจัดหางาน และอาจารย์นิเทศฝึกงาน

2. การวิจัยศึกษาครั้งนี้ เกี่ยวข้อง เฉพาะผู้จัดหรือผู้ดำเนินการในสถานศึกษาเท่านั้น

3. การศึกษาสภาพการจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพนักเรียนนักศึกษาในสถานประกอบการของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามแนวการปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการดำเนินงาน โดยศึกษาในขอบเขตดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมการฝึกงาน ซึ่งประกอบด้วย

3.1.1 การกำหนดนโยบายการดำเนินงาน

3.1.2 การจัดองค์กรรับผิดชอบ

3.1.3 การวางแผนการปฏิบัติงาน

3.1.4 การเตรียมบุคลากร

3.1.5 การประสานงานกับสถานประกอบการ

3.2 การดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย

3.2.1 การประสานงานของบุคลากรในหน่วยงาน

3.2.2 การจัดส่งนักเรียน นักศึกษาฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ

3.2.3 การสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บริหาร

3.2.4 การนิเทศและติดตามผล

3.3 การติดตามและประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย

3.3.1 หลักเกณฑ์ในการประเมินผลงาน

3.3.2 วิธีการติดตามและประเมินผล

3.3.3 ขอบเขตสาระของการประเมินผล

3.3.4 ระยะเวลาในการประเมินผล

3.3.5 ผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินผล

4. การศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการดำเนินงานจะศึกษาในขอบเขตของการเตรียมการฝึกงาน การดำเนินการและการติดตามประเมินผลในข้อ 3.1, 3.2 และ 3.3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลในการวางแผนทางการดำเนินงานการฝึกงานอาชีพ นักเรียนนักศึกษา ในสถานประกอบการของสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลในการแก้ไข้ปัญหา การดำเนินงานการฝึกงานอาชีพนักเรียนนักศึกษา ในสถานประกอบการให้แก่สถานศึกษา ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ
3. เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและฝึกงานอาชีพ ในสถานประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้มีคุณภาพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานฝึกอาชีพ หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติจริงในการจัดการ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความชำนาญ มีประสบการณ์ในวิชาชีพ และสามารถนำความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้
2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าแผนกวิชาที่เปิดสอนในสถานศึกษา
3. อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งจากสถานศึกษาให้ทำหน้าที่นิเทศการฝึกงานนักเรียนนักศึกษาในสถานประกอบการ
4. หัวหน้างานแนะแนวอาชีพและจัดหางาน หมายถึง บุคลากรในสถานศึกษา ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในตนเอง เกี่ยวกับแนวทางการศึกษา และอาชีพ แนวทางการดำเนินการฝึกงานการจัดหางาน ตลอดจนการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม
5. สถานประกอบการ หมายถึง สถานที่ประกอบกิจการเพื่อหวังผลทาง เศรษฐกิจ โดยมีนายจ้าง และลูกจ้าง ดำเนินงานอยู่เป็นประจำ และยินยอมให้นักเรียนนักศึกษาเข้ารับการฝึกงานได้
6. สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 13 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา

วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมลออ วิทยาลัยพาณิชยการบางนา วิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี วิทยาลัยพาณิชยการเซตุน วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง วิทยาลัยเทคนิคมนบุรี วิทยาลัยเทคนิคดุสิต วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม วิทยาลัยอินทราชัย วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพ

7. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่ง เข้ารับการฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ

8. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่ง เข้ารับการฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการ วิจัยครั้งนี้คือสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาจำนวน 13 แห่ง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลคือ

1.1 ผู้บริหาร ประกอบด้วย

- ผู้อำนวยการ สถานศึกษา	จำนวน	13	คน
- ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา	จำนวน	13	คน
- ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ	จำนวน	13	คน
- หัวหน้าคณะวิชา	จำนวน	39	คน
- หัวหน้าแผนกวิชา	จำนวน	77	คน

1.2 หัวหน้าสำนักงานแนะแนวอาชีพและจัดหางาน จำนวน 13 คน

1.3 ครูอาจารย์ในแผนกต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่นี้เทศ

นักเรียนนักศึกษาฝึกงานอาชีพ	จำนวน	157	คน
	รวม	325	คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่ง เป็น 4 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้แบบสอบถาม
 ตรวจสอบรายการ

- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพ นักเรียน
 นักศึกษาในสถานประกอบการ ใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด

- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงาน ใช้แบบสอบถามแบบ
 เลือกตอบและแบบปลายเปิด

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานและ
 ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน
 เช่นเดียวกับแบบสอบถามชุดที่ 1

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามหัวหน้าคณะ หัวหน้าแผนก หัวหน้างานแนะแนวอาชีพ
 และจัดหางาน เกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาเกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ
 ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน เช่นเดียวกับแบบสอบถามชุดที่ 1

ชุดที่ 4 เป็นแบบสอบถามอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาเกี่ยวกับ
 การฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการและการออกนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานนักเรียน
 นักศึกษาฝึกงาน ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน เช่นเดียวกับแบบสอบถามชุดที่ 1

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างข้อกำหนดที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จะศึกษาดังนี้

3.1 ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติทั่วไปของสถานศึกษา ในการดำเนินงาน
 เกี่ยวกับการฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการของกรมอาชีวศึกษา

3.2 ศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนในการนิเทศนักเรียนนักศึกษาฝึกงานทางด้านวิชาชีพ
 ต่าง ๆ ของสถานศึกษาในกรม กองอื่น ๆ

3.3 ศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติจริงจากการสัมภาษณ์บุคลากร ที่มีหน้าที่
 เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานฝึกงานอาชีพพนักงานเรียนนักศึกษาในสถานประกอบการ

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดกรอบการวิจัยโดยขอคำแนะนำจาก อาจารย์ที่ปรึกษา

3.5 สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมกรอบความคิดในการวิจัย

3.6 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมใน เนื้อหา ความตรงในเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัย

4.2 ขอหนังสือจากกรมอาชีวศึกษา เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารและ ณาจารย์ในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

4.3 ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งไปทั้งสิ้นจำนวน 325 ฉบับ ได้รับคืน 293 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.15

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดังนี้

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลจะวิเคราะห์โดยการนำมาแจกแจง ความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการดำเนินการ จะวิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ และนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ เป็นตารางประกอบคำอธิบาย

การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำผลการเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการ วิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย วิธี คำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัยโดยละเอียด ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยการนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียงอธิบาย

บทที่ 5 กล่าวถึง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ในส่วนสุดท้ายเป็นบรรณานุกรมและภาคผนวก